

1

MYSTERIES VAN WEEN

Namen kunnen verloren of vergeten raken. Niemand wist dat beter dan Lazlo Zonderling. Ooit had hij een andere naam gehad, maar die was gestorven als een lied dat niemand meer zong. Misschien was het een oude familienaam geweest, gepolitoerd door generaties van gebruik. Misschien had hij een naam gekregen van iemand die van hem hield. Dat dacht hij graag, maar hij had geen idee. Het enige wat hij had, waren Lazlo en Zonderling. Zonderling omdat dat de achternaam was die alle vondelingen in het koninkrijk Zosma kregen, en Lazlo omdat de tongloze oom van een van de monniken zo had geheten.

‘Die was eruit gesneden op een gevangenengalei,’ vertelde broeder Argos hem toen hij oud genoeg was om het te begrijpen. ‘Hij was een spookachtig stille man, en jij was een spookachtig stille zuigeling, en daarom dacht ik aan Lazlo. Ik moest dat jaar zo veel baby’s namen geven dat ik ging voor alles wat er in mijn hoofd opkwam. Ik dacht trouwens toch niet dat je zou blijven leven,’ voegde hij er toen aan toe.

Dat was het jaar dat Zosma op de knieën zonk en grote golven mannen uitbraakte voor een oorlog om niets. Al nam de oorlog natuurlijk geen genoegen met alleen soldaten. Akkers werden platgebrand, dorpen geplunderd. Troepen ontheemde boeren zwierven over het verwoeste platteland en vochten met de kraaien om restjes graan. Er stierven zo veel mensen dat de stortkarren waarmee normaal altijd dieven naar de galgen werden gebracht, nu werden ingezet om weeskinderen naar de kloosters en abdijen te vervoeren. Ze arriveerden als wagenladingen lammeren, zoals de monniken het vertelden, en wisten ook niet meer van hun eigen afkomst dan lammeren. Sommigen waren oud ge-

noeg om in elk geval hun eigen naam te kennen, maar Lazlo was nog maar een baby, en daarbij ook nog eens ziek.

‘Grijs als de regen was je,’ zei broeder Argos. ‘Ik dacht echt dat je zou doodgaan, maar je at en je sliep en na verloop van tijd werd je kleur normaal. Je hilde nooit, niet één keer, en dat was onnatuurlijk, maar wij vonden het allang best. We zijn geen van allen monnik geworden om kinderoppas te worden.’

Waarop de kleine Lazlo met vuur in zijn ziel antwoordde: ‘En wij zijn geen van allen kind geworden om wees te worden.’

Maar een wees was hij, en een Zonderling, en hoewel hij graag fantaseerde, had hij dáár nooit illusies over. Zelfs als kleine jongen begreep hij dat er geen grootse onthullingen zouden komen. Niemand kwam hem halen, en hij zou zijn echte naam nooit kennen.

Dat is misschien wel de reden waarom het mysterie van Ween hem zo volledig in beslag nam.

Er waren twee mysteries, eigenlijk: het ene oud, het andere nieuw. Het oude opende zijn geest, maar het was het nieuwe dat naar binnen klom, een paar rondjes draaide en zich toen met een grom nestelde, als een tevreden draak in een knus nieuw hol. En daar zou het blijven – het mysterie, in zijn geest – waar het nog jarenlang raadsels zou uitwasemen.

Het had te maken met een naam, en de ontdekking dat namen niet alleen verloren en vergeten konden raken, maar ook gestolen konden worden.

Lazlo was vijf toen het gebeurde, een pleegkind in de Zemonan-abdij, en hij was weggeglip om in de oude boomgaard met nachtwieken en gaasvliegen te spelen. De winter was net begonnen. De bomen waren zwart en kaal. Met elke stap braken zijn voeten door een korst van rijp, en de wolk van zijn adem vergezelde hem als een vriendelijke geest.

De Angelusklok beierde. Zijn bronzen stem goot zich in trage, diepe golven over de schaapskooi en over de muren rondom de boomgaard. Het was een oproep tot het gebed. Als hij niet naar binnen ging zouden ze hem missen, en als ze hem misten zou hij slaag krijgen.

Hij ging niet naar binnen.

Lazlo vond altijd manieren om er in zijn eentje tussenuit te knijpen, en zijn benen droegen permanent striemen van de hazelaartak die aan een haakje met zijn naam hing. Het was het hem waard om weg te komen bij de monniken, de regels, de klusjes en het leven dat knelde als strak zittende schoenen.

Om te spelen.

‘Ik zou maar omkeren als ik jullie was,’ waarschuwde hij zijn denkbeeldige vijanden. Hij had een ‘zwaard’ in elke hand: zwarte appeltakken met touw om het dikke eind gewonden als gevest. Lazlo was een klein, ondervoed scharminkel met sneetjes in zijn hoofd van de anti-luizenscheerbeurten van de monniken, maar hij had een bijzonder waardige houding en er bestond geen twijfel over dat hij in zijn eigen beleving op dat moment een strijder was. En niet zomaar een strijder, maar een *tizerkane*, de felste strijders die ooit hadden bestaan. ‘Geen enkele buitenstaander,’ zei hij tegen zijn vijanden, ‘heeft ooit de verboden stad aanschouwd. En zolang ik adem zal niemand dat ook ooit doen.’

‘Hebben wij dan even geluk,’ antwoordden zijn vijanden, en zij waren in het schemerduister echter voor hem dan de monniken wier gezang heuvelafwaarts kwam drijven van de abdij. ‘Want zo lang zul je niet meer ademen.’

Lazlo kneep zijn grijze ogen tot spleetjes. ‘Denk je dat je me kunt verslaan?’ De zwarte bomen dansten. Zijn ademeest ijelde weg op een windvlaag om meteen te worden vervangen door een volgende. Zijn schaduw spreidde zich enorm groot voor hem uit en zijn gedachten gonsden van oeroude oorlogen en gevleugelde wezens, een berg van gesmolten demonenbotten en de stad aan de andere kant ervan; een stad die in de nevelen der tijd was verdwenen.

Dat was het oude mysterie.

Het had het gehoord van een seniele monnik, broeder Cyrus. Omdat hij invalide was, moesten de pleegjongens hem zijn maaltijden brengen. Hij was niet aardig. Geen grootvaderfiguur, geen mentor. Hij had een vreselijk sterke greep en was er berucht om dat hij de jongens urenlang bij de pols vasthield, hen dwong onzincatecheses te herhalen en allerhande zonden te bekennen die ze amper begrepen, laat staan dat ze die konden hebben begaan. Ze waren allemaal doodsbang voor hem en zijn vergroeide klauwhanden. De grotere jongens beschermden de kleinere niet, maar stuurden ze juist in plaats van henzelf naar zijn hol. Lazlo was net zo bang als de rest, maar toch bracht hij de monnik vrijwillig al zijn maaltijden.

Waarom?

Omdat broeder Cyrus verhalen vertelde.

Verhalen werden afgekeurd in de abdij. In het beste geval leidden ze

je af van spirituele contemplatie en in het ergste geval eerden ze valse goden, etterden ze door en mondden ze uit in zonde. Maar broeder Cyrus was dergelijke restricties voorbij. Zijn geest was losgeraakt van zijn ankers. Hij leek nooit te weten waar hij was, en zijn verwarring maakte hem woest. Zijn gezicht werd verwrongen en rood, spuug vloog van zijn lippen als hij tierde. Maar hij had ook momenten van kalmte: als hij door een kelderdeur ergens in zijn geheugen stapte, terug naar zijn jeugd en de verhalen die zijn grootmoeder hem vroeger vertelde. Hij kon zich de namen van de andere monniken niet meer herinneren, of zelfs de gebeden die tientallen jaren zijn roeping waren geweest, maar de verhalen stroomden uit hem naar buiten en Lazlo luisterde. Hij luisterde zoals een cactus regen drinkt.

In het zuiden en oosten van het continent Namaa – ver, ver bij het noordelijke Zosma vandaan – lag een enorme woestijn. Hij heette de Elmuthaleth en de doorkruising ervan was een kunst die maar weinigen geperfectioneerd hadden; en zij bewaakten hem fel tegen alle anderen. Ergens in die lege uitgestrektheid lag een stad die nooit was gezien. Het was een gerucht, een fabel, maar een gerucht en fabel waaruit wonderen voortkwamen, door de woestijn gedragen op kamelen om de verbeelding van mensen overal ter wereld in vuur en vlam te zetten.

Die stad had een naam.

De kamelendrijvers die die wonderen meebrachten, vertelden die naam en vertelden verhalen, en die naam en die verhalen vonden samen met de wonderen hun weg naar verre landen, waar ze visioenen opriepen van glinsterende koepels en tamme witte hertenbokken, vrouwen zo mooi dat ze je geest smolten en mannen met kromzwaarden die verblindden met hun glans.

Eeuwenlang ging het zo. Hele vleugels van paleizen werden gewijd aan de wonderen, en planken in bibliotheken werden gewijd aan de verhalen. Kooplui werden rijk. Avonturiers vatten moed en gingen zelf naar de stad op zoek. Geen van allen keerden ze terug. Het was verboden gebied voor *faranji* – buitenstaanders – en als ze de oversteek van de Elmuthaleth al overleefden werden ze als spionnen terechtgesteld. Niet dat hen dat van zulke pogingen weerhield. Verbied een man iets en hij smacht ernaar alsof het de redding van zijn ziel is, en des te meer wanneer dat iets een bron van onschatbare rijkdom is.

Velen probeerden het.

Niemand keerde ooit terug.

De woestijnkim baarde zon na zon en het leek alsof er nooit iets zou veranderen. Maar toen, tweehonderd jaar geleden, kwamen de karavanen ineens niet meer. In de westelijke buitenposten van de Elmuthalith – Alkonost en andere – keken ze uit naar de door de hitte vervormde silhouetten van kameelkaravanen die uit de leegte zouden opduiken zoals ze altijd hadden gedaan, maar ze kwamen niet.

En ze kwamen niet. En ze kwamen niet.

Er kwamen geen kamelen meer, geen mannen meer, geen wonderen meer, en geen verhalen meer. Nooit meer. Dat was het laatste wat ooit werd vernomen van de verboden stad, de ongeziene stad, de verloren stad, en dat was het mysterie dat in Lazlo's geest een deur had opengezet.

Wat was er gebeurd? Bestond de stad nog? Hij wilde alles weten. Hij leerde hoe hij broeder Cyrus naar die plek van mijmeringen kon lokken en verzamelde zijn verhalen als een schat. Lazlo bezat niets, niet één ding, maar vanaf het eerste moment voelden deze verhalen als zijn eigen goudschat.

De koepels van die stad, vertelde broeder Cyrus, waren allemaal met elkaar verbonden door zijden linten, en kinderen balanceerden erop als koorddansers, rennend van paleis naar paleis met capes van gekleurde veren om hun schouders. Geen enkele deur was ooit gesloten voor hen, en zelfs de vogelkooien stonden open zodat de vogels konden komen en gaan wanneer ze wilden. Overal groeiden wonderlijke vruchten, plukrijp, en taarten werden op vensterbanken achtergelaten zodat iedereen ervan kon eten.

Lazlo had nog nooit een taart gezien, laat staan er een geproefd. Hij had zelfs wel eens slaag gekregen omdat hij afgevalen appels had gegeten die meer worm dan fruit waren. Deze visioenen van vrijheid en overvloed betoverden hem. Natuurlijk leidden ze af van spirituele contemplatie, maar dan op dezelfde manier als de aanblik van een vallende ster je afleidt van de pijn van een lege maag. Ze gaven hem voor het eerst het idee dat er andere manieren van leven waren dan die hij kende. Betere, fijnere manieren.

De straten van de stad, vertelde broeder Cyrus, waren betegeld met lapis lazuli en werden nauwgezet schoongehouden, zodat het lange, lange haar dat de dames los droegen en als stroken diepzwarte zijde achter zich aan lieten slepen niet vuil zou worden. Elegante witte herenbokken liepen te midden van de burgers over de straten, en reptie-

len zo groot als mannen dreven in de rivier. Die eerste waren *spectralen*, en de materie waaruit hun geweien bestond – *spectralys*, of *lys* – was kostbaarder dan goud. Die tweede waren *svytagors*, met roze bloed dat een elixer van onsterfelijkheid was. Er waren ook *raviden* – grote katten met slagstanden als zeisen – en vogels die menselijke stemmen nadeden, en schorpioenen die je met hun steek bovenmenselijke kracht gaven.

En er waren tizerkane-strijders.

Ze gebruikten zwaarden die *hreshteks* heetten en die zo scherp waren dat ze een man konden lossnijden van zijn schaduw, en ze hielden schorpioenen in messing kooitjes aan hun riem. Voor de strijd staken ze een vinger door een kleine opening om zich te laten prikken, want onder invloed van het gif waren ze onstuitbaar.

‘Denk je dat je me kunt verslaan?’ daagde Lazlo zijn vijanden in de boomgaard uit.

‘Wij zijn met honderd man,’ antwoordden ze. ‘Jij bent maar alleen. Wat denk je zelf?’

‘Ik denk dat je de verhalen moet geloven die je over de tizerkanen hebt gehoord. Draai je om en ga naar huis!’

Hun gelach klonk als het gekraak van takken, en Lazlo had geen andere keus dan te vechten. Hij stak zijn vinger in het scheve kooitje van takjes en draad dat aan zijn touwriem hing. Er zat geen schorpioen in, alleen maar een kever die verdoofd was door de kou, maar hij klemde zijn tanden op elkaar tegen de ingebeelde steek en voelde de kracht van het gif door zijn bloed stromen. En toen tilde hij zijn zwaarden op, met zijn armen voor zich gekruist, en brulde het uit.

Hij brulde de naam van de stad. Als donder, als een lawine, als de strijdkreet van de serafijnen die waren gekomen op vleugels van vuur en de wereld hadden ontdaan van demonen. Zijn vijanden aarzelden. Ze gaapten hem aan. Het gif zong in zijn aderen en hij was meer dan een mens. Hij was een wervelwind. Hij was een god. Ze probeerden wel te vechten, maar ze konden niet tegen hem op. Zijn zwaarden fonkelde als bliksems terwijl hij ze twee bij twee allemaal ontwapende.

In het heetst van zijn spel waren zijn dagdromen zo levendig dat een glimp van de realiteit hem zou hebben geschokt. Als hij van een afstandje had kunnen kijken naar het jochie dat zich door stijf bevroren kreupelhout werkte, zwaaiend met takken, zou hij zichzelf amper hebben herkend, zo diep ging hij op in de strijder voor zijn geestesoog die

net honderd vijanden had ontwapend en strompelend naar huis had gestuurd. Triomfantelijk legde hij zijn hoofd in zijn nek en slaakte een kreet van...

... een kreet van...

‘Ween!’

Hij verstarde, in verwarring. Het woord had zich losgerukt uit zijn mond als een vloek en liet een nasmaak van tranen achter. Lazlo had aan de naam van de stad gedacht, net als daarstraks nog, maar... hij was weg. Hij probeerde het nog eens, maar vond weer alleen Ween. Het was net alsof hij zijn hand had uitgestoken naar een bloem en hem terughaalde met een naaktslak of een natte zakdoek erin. Zijn geest deinsde ervoor terug. Maar hij bleef het proberen, en elke keer was het erger dan de keer ervoor. Hij graaide naar wat hij wist dat er was geweest, en het enige wat hij opviste was dat lelijke woord. Ween, glibberig verkeerd, vochtig als nare dromen en besmeurd met een residu van zout. Zijn mond vertrok van bitterheid. Een duizelingwekkend gevoel kwam over hem heen, en ook de krankzinnige overtuiging dat de naam was gestolen.

Hij was uit zijn geest gestolen.

Lazlo voelde zich misselijk, beroofd. Aangetast. Met zijn appeltakzwaarden nog in zijn handen rende hij terug de helling op, klauterend over lage stenen muurtjes, door de schaapskooi, langs de tuinen en door de kruisgang. Hij zag niemand, maar werd wel gezien. Rennen mocht hier niet, en hij had trouwens bij het avondgebed moeten zijn. Hij rende rechtstreeks door naar de cel van broeder Cyrus en schudde hem wakker. ‘De naam,’ zei hij, happend naar adem. ‘De naam is weg. De stad uit de verhalen, vertel me hoe hij heet!’

Hij wist diep vanbinnen dat hij hem niet was vergeten, dat dit iets anders was, iets duisters en vreemds, maar er bestond een kans dat broeder Cyrus hem misschien nog wist, en dan zou alles goed zijn.

Maar broeder Cyrus zei: ‘Hoe bedoel je, dwaas joch? Hij heet Ween...?’ Lazlo had nog net tijd om te zien dat het gezicht van de oude man vertrok van verwarring voordat een hand zich om zijn kraag sloot en hem de deur uit sleurde.

‘Wacht,’ smeekte hij. ‘Alstublieft.’ Het had geen zin. Hij werd helemaal naar de werkkamer van de abt gesleurd, en toen ze hem deze keer slaag gaven, was dat niet met zijn hazelaartak, die op een rijtje hing naast de takken van alle andere jongens, maar met een van zijn eigen

appeltakzwaarden. Nu was hij geen tizerkane. Dit waren geen honderd vijanden. Hij werd ontwapend door één monnik en afgeranseld met zijn eigen zwaard. Wat een held. Hij liep nog weken moeilijk en mocht niet meer naar broeder Cyrus toe, die zich zo had opgewonden om zijn bezoek dat ze hem een slaapmiddel hadden moeten toedienen.

Daarna kwamen er geen verhalen meer, en geen ontsnappingen meer; in elk geval niet naar de boomgaard of naar waar dan ook, behalve zijn eigen geest. De monniken hielden hem scherp in de gaten, vastbesloten hem vrij te houden van zonde; en van blijdschap, dat misschien niet expliciet een zonde was, maar er wel een pad naartoe kon banen. Hij werd druk beziggehouden. Als hij niet werkte, bad hij. Als hij niet bad, werkte hij. Altijd onder 'gepast toezicht' om te voorkomen dat hij als een wild schepsel tussen de bomen zwierf. 's Nachts sliep hij, uitgeput als een grafdelver, te moe om zelfs maar te dromen. Het leek wel alsof het vuur in hem gedoofd was, de donder en de lawine, de strijdkreet en de wervelwind, allemaal uitgestampt.

Wat de naam van de verdwenen stad betreft, die was ook verdwenen. Maar Lazlo zou nooit vergeten hoe hij in zijn hoofd had gevoeld. Het had gevoeld als kalligrafie, als kalligrafie geschreven met honing, en dichter kwam hij – of wie dan ook – er niet bij. Het was niet alleen bij hem en broeder Cyrus zo. Overal waar de naam te vinden was geweest – op de rug van boeken met verhalen over de stad, in de oude, vergeelde registers van kooplui die er goederen hadden gekocht, verweven met de herinneringen van iedereen die er ooit over had gehoord – was hij simpelweg uitgewist en vervangen door de naam Ween.

Dat was het nieuwe mysterie.

Dit, daar twijfelde Lazlo nooit aan, was magie.